

γένια

Κυριακή, 1 Απριλίου 2012

7:53 μμ

Σημασία

ο αρχαίος πώγων

τριχωμα που καλυπτει το ανω χειλος των ανδρων (ειδικά υπήνη ή μύσταξ), την κατω γναθο, τις παρειες, τους κροτάφους και ενωνεται με το υπολοιπο τριχωτο της κεφαλης.

ΓΕΝΕΙΑ, πληθ. οὐδέτ. (barbe). Ἀφίνω τὰ γένεια, λέγει ὅστις παύη νὰ τὰ ξυρίζῃ (laisser croître la barbe). Ὁμοίως καὶ εἰς τὸν παρακμάζοντα Ἕλλησισμ. εἶπε Δίων ὁ Χρυσόστομος (Λογ. XXXVI, σελ. 442) « Ἄπαντες ἦσαν τὸν » ἀρχαῖον τρόπον, ὡς φησὶν Ὅμηρος τοὺς Ἕλληνας, κομῶν- » τες καὶ τὰ γένεια ἈΦΕΙΚΟΤΕΣ· εἰς δὲ ἐν αὐτοῖς μόνος ἐξ- » υρημένος, καὶ τοῦτον εὐλοδοῦσαν τε καὶ ἐμίσσαν ἄπαντες, » ἔλέγετο δὲ οὐκ ἄλλως τοῦτο ἐπιτηδεύειν, ἀλλὰ κολακεύειν » Ῥωμαίους καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐπιδεικνύμενος ». Τὸ ὅποιον μὴ νοήσας ὁ Κασσιδιανὸς, διὰ τὴν ἀγνοίαν τῆς κοινῆς γλώσσης, ἐπρόβαλε διόρθωσιν, ΚΛΘΕΙΚΟΤΕΣ. Ὁ ἀρχαῖος τρόπος τῆς γενειοφορίας ἔπαυσε καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἔμεινεν εἰς μόνον τὰ Ἀσιατὰ ἔθνη, ἕως Ἀδριανοῦ τοῦ Ῥωμαίου Ἀυτοκράτορος (ἐτ. ἀπὸ Χρ. 117-138). Πρῶτος ἀφῆκε πάλιν τὰ γένεια ὁ Ἀδριανὸς, ἔχει δὲ ἀσημνό- » τητα, ἀλλὰ διὰ τὰ κρύπτη (ὡς λέγει ἡ ἱστορία) φυσικὰ τινὰ ἐξαυθίσματα τοῦ προσώπου : Promissa barba, ut vulne- » ra, quae in facie naturalia erant, tegetet (ÆL- » SPARTIAN. Hadrian. § XXVI).

Screen clipping taken: 23/9/2012 5:17 μμ

Ετυμολογία

[ÉTYM < μεσν γένιν < αρχ. γένειον < *γενέF-ιον < γένυς, -υός «σαγό- » νι» < I E. *genu- «πιγούνι», πβ. σανσκρ. januh. λατ. gena «μάγουλο», » αγγλ. chin «πιγούνι», γερμ Kinn κ.ά. Ομόρρ. γνάθος (βλ.λ.). Η ετυμ » υπαγορεύει ως ορθότ τη γρ. με -ει (γένει) Ωστόσο, η ένταξη τής λ. » στο ευρύτερο μορφολογικό παράδειγμα των ουδ ουσ. σε -ι- (λ.χ. χέ- » ρι) οδήγησε στην ορθογράφησή του με -ι- πβ. κ φιλί (αντί φιλεί < φι- » λεῖν)].

Εγκυκλοπαιδικα

Dicesi inoltre per Zio più specialmente paterno, ed è voce già usata da Dante (Paradiso 19, 136), che vive tuttora in alcune parti d'Italia : dal . lat. bārbas o barbānus, che pur significò zio: forse da barba come segno di età matura e quindi di rispetto.

<http://www.etimo.it/>

Ξενογλωσσα

Ιταλικά

barba lot. barba, che probabilmente sta per barda (per la facilità con la quale le due lettere r> e β si sostituiscono a vicenda: es. a.lat. duōnus = class, bōnus, duellum = bèllum) e confronta col ted. bart,ang.

sass. tingi, beard, frison. berd,
let. barda. Ut. barzdà, a. slav. brada, poi. broda, celto (gall.) barf, (armor.) baro ec., e rannodasi per
alcuni alla rad. sscr. bhar portare; propr. ciò che l'uomo porta al mento. [Però giova aver presente il sscr.
barba-ras chioma lanosa].

Αγγλικά

O.E. beard "beard," from W.Gmc. *barthaz (cf. O.Fris. berd, M.Du. baert, O.H.G. bart, Ger. bart),
seemingly from PIE *bhardh-a- "beard" (cf. O.C.S. brada, Lith. barzda, and perhaps L. barba "beard").
Pubic hair sense is from 1600s (but cf. nepir berd "pubic hair," late 14c.); in the 1811 "Dictionary of the
Vulgar Tongue," the phrase beard-splitter is defined as, "A man much given to wenching" (see beaver).

Γαλλικά

barbe

ΓΈΝΕΙΑ, πληθ. οὐδτι. (*barbe*). Ἀφένω τὰ γένεια,
λέγει ὅς τις παύη νὰ τὰ ξυρίζη (*laisser croître la barbe*).
Ὁμοίως καὶ εἰς τὸν παρακμαῖζοντα ἑλληνισμ. εἶπε Δίων ὁ Χρῦ-
σόσομος (Λογ. **XXVI**, σελ. 442) « Ἄπαντες ἦσαν τὸν
» ἀρχαῖον τρόπον, ὡς φησιν Ὀμηρος τοὺς Ἕλληνας, κομῶν-
» τες καὶ τὰ γένεια ἈΦΕΙΚΌΤΕΣ· εἰς δὲ ἐν αὐτοῖς μόνος ἐξ-
» υρημένος, καὶ τοῦτον ἐλοιδοροῦν τε καὶ ἐμίσουν ἅπαντες.
» Ἐλέγετο δὲ οὐκ ἄλλως τοῦτο ἐπιτηθεῦεν; ἀλλὰ κολακεύων
» Ῥωμαίους καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐπιδεικνύμενος ». Τὸ
ὀπίθιον μὴ νοήσας ὁ Κασσιδών, διὰ τὴν ἀγνοίαν τῆς κοινῆς
γλώσσης, ἐπρόβαλε διόρθωσιν, **ΚΑΘΕΙΚΌΤΕΣ**. Ὁ ἀρχαῖος
τρόπος τῆς γενειοφορίας ἔκλυσε καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ εἰς
τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἔμεινεν εἰς μόνον τὰ Ἀσιανὰ ἔθνη, ἕως Ἀδρια-
κοῦ τοῦ Ῥωμαίων Ἀυτοκράτορος (ἔτ. ἀπὸ Χρ. 117-138).
Πρῶτος ἀφῆκε πάλιν τὰ γένεια ὁ Ἀδριανὸς, ὄχι διὰ σεμνό-
τητα, ἀλλὰ διὰ πὰ κρύπτει (ὡς λέγει ἡ ἱστορία) φυσικὰ τινὰ
ἐξουθήματα τοῦ προσώπου; *Promissa barba, ut vulne-
ra, quæ in facie naturalia erant, tegeret* (ÆL.
SPARTIAN. *Hadrian. § XXVI*);

Ὡς τὸ πάθος τοῦ προσώπου τοῦ Ἀδριανοῦ ἐγένεν ἀφορμὴν νὰ ἀνανεωθῆ ἢ γενειοφορία, παρόμοια ἄλλοι διάφοροι σολισμοὶ σωματικοί, ἔλαβαν ἀφορμὴν ἀπὸ πάθη τοῦ σώματος. Ὁ πρῶτος φορέσας περούκαν, τὴν ἐφόρεσε διὰ νὰ κρύψῃ τὴν φαλακρότητα, ἢ τὴν κασσίδαν (teigne) τῆς κεφαλῆς. Ὁ πρῶτος ὑποδεθείς ὑποδήματα ὑψηλότερα τῆς χρείας ἠθέλησε νὰ θεραπεύσῃ τῆς κορμοστασίας του τὴν χαμηλότητα. Ὁ πρῶτος τυλίξας τὸν λαιμὸν μὲ σρόφιον (cravate) ἔπασχεν ὁ ταλαίπωρος ἀπὸ χελώνια. Τὸ ψιμύθιον δὲν εἶναι βέβαια γυναικὸς ὠραίας εὐρημα. Μὲ τοιαύτας ἐπινοίας ἐσπούδασαν οἱ ἄνθρωποι νὰ κρύψωσι τὰ σωματικὰ των ἀρρώγηματα· διὰ τὰς ψυχικὰς νόσους δὲν τοὺς ἔμενεν ἄλλη θεραπεία παρὰ τὴν ὑπόκρισιν. Ἡ ὑπόκρισις δύναται δικαίως νὰ ὀνομασθῆ Περούκα ψυχῆς ἀρρώγημένης.

352.56

Οι τρίχες των παπάδων

Οι ορθόδοξη και καθολική εκκλησία έχουν από καιρό διαφωνίες για τα γενιά των παπάδων τους. Ενώ οι καθολικοί σε διαφορετικές χρονικές στιγμές εφάρμοζαν το ξύρισμα, οι Ορθόδοξοι, αντίθετα, υπερασπίστηκαν σθεναρά τις μακριές γενειάδες. Ο πάπας Λέων Γ' (795 μ.Χ.) ήταν ο πρώτος ξυρισμένος πάπας. Ο πάπας Γρηγόριος IV, μετά την παρέλευση μόνον 30 ετών, κατακεραύνωνε με εγκύκλιο του τους γενειοφόρους ιερείς. Στον 12ο αιώνα η συνταγή της γενειάδας επεκτάθηκε στους λαϊκούς.

Ο Πάπας Ονώριος III για να συγκαλύψει το παραμορφωμένο χείλη του, άφησε γενειάδα. Ο Henry I, της Αγγλίας μεταπείσθηκε τόσο από ένα κήρυγμα κατά γενειάδας του που την έκοψε, και ο Φρειδερίκος Μπαρμπαρόσα λέγεται ότι έκανε τα ίδιο.

[Tom Robinson, M.D., "Beards," "St. James's Magazine," 1881]

ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΜΕ ΓΕΝΕΙΑ ἢ ΔΙΑΣΗΜΕΣ ΓΕΝΕΙΑΔΕΣ

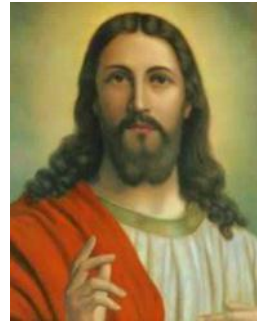
Περικλής	Θεμιστοκλής	Θουκυδίδης

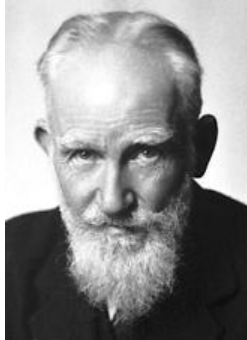
Μωυσής

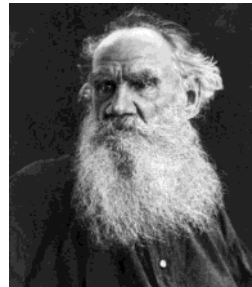
Ευφραίμ

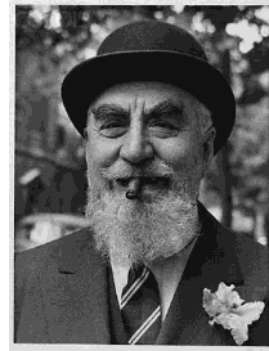
Ιησούς

Μπ. Σω

Λέων Τολστόι

Νουμπάρ Γκιουλμπεκιάν

Αλη-πασάς

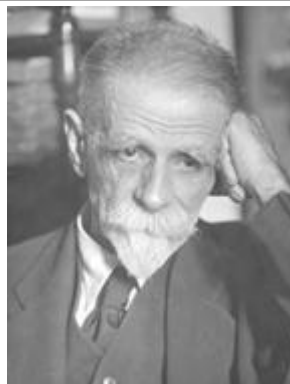
Μπαρμπαρόσα Φρειδ.

Μαυρογέννης

Αλ. Παπαδιαμάντης

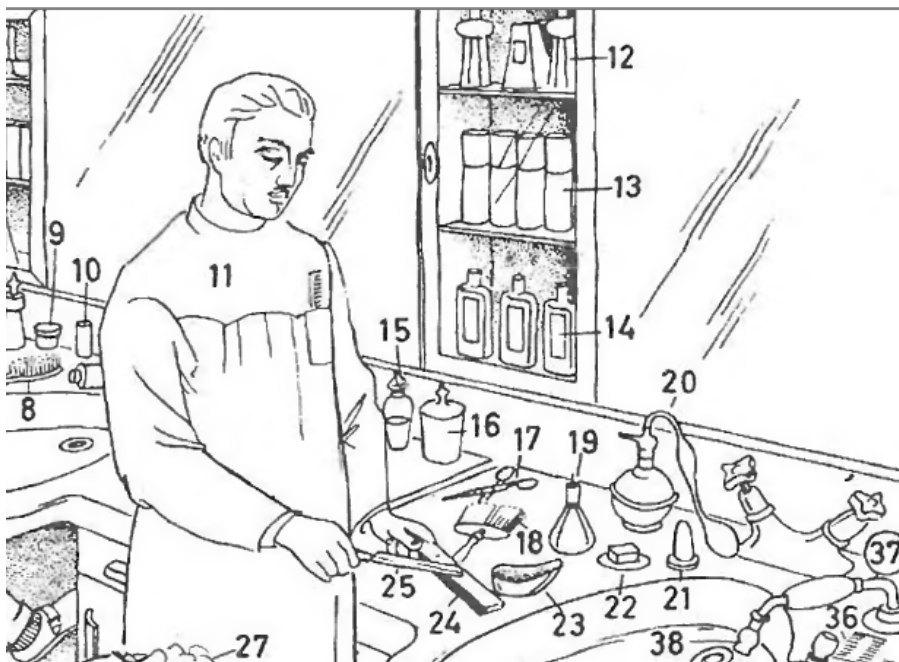
Κωστής Παλαμάς

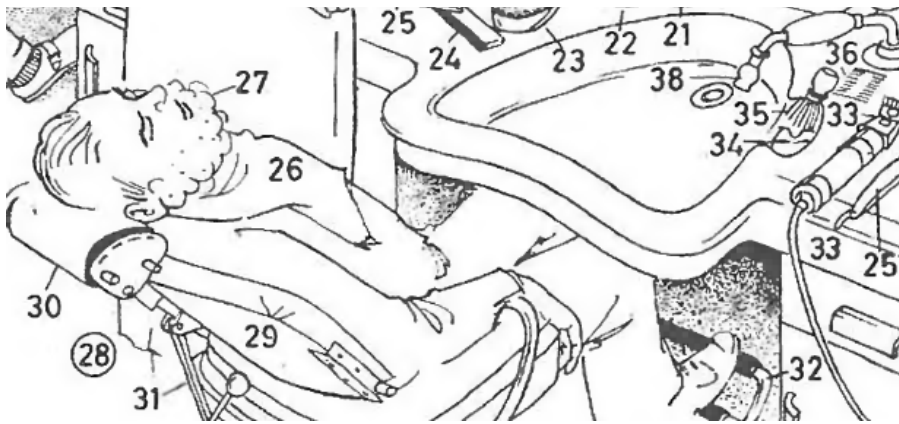

Λορέντζος Μαβίλης

Σερ Σων Κοννερυ με Μουσι	Δελγιάννης με Μύστακα και παραγναθίδες (κν.φαβορίτες)	Αβραάμ Λίνκολν με ναυτικό υπογένειον
Ναπολέων ΙΙΙ με μπαμπριαλαρέμ ¹	Jules Ferry Γάλλος υπουργός 19αι. Μόνο παραγναθίδες χωρίς μουστάκι	Βαρόνος Μινχάουζεν Ο Αρχιψεύτης

- 1) Από το Γαλλικό *barbe alla Napoleon le troisieme*, όρος ακαταλαβίστικος που προσαρμόστηκε στην αντίληψη ότι ένας που έχει τέτοιο μούσι κάνει μπαμ και είναι τρελάρας

κουρείον , Δ μπαρμπέρικο

- 11 κουρέυς, κομμωτής, Δ κουρέας, μπαρμπέρης
 12 ρευστού στιλβωτικό της κόμης, Δ ρευστή μπριγιαντίνη των μαλλιών
 13 τονωτικό (ν) - της κόμης, - Δ τών μαλλιών
 14 άρωματικόν υδωρ -, Ξ λοσιόν-μετά το ξύρισμα
 15 [υγρό για το λούσιμο τών μαλλιών και μασάζ] Ξ το σαμπού. [στεγνό σαμπού] εντριβή, Δ τρίψιμο, Ξ ή φριξιόν
 16 αντισηπτικόν
 17 ψαλίς , Δ ψαλίδι τών μαλλιών
 18 ψήκτρα του αυχένος, Δ βούρτσα τοῦ σβέρκου
 19 έκνεφωτής, ψεκαστή της καλλυντικής κόνεως, Δ ψεκαστήρας , Ξ σπρέι - της πούδρας
 20 ψεκαστήρ -, Δ ψεκαστήρας -, Ξ το βαποριζατέρ -, σπρέι - του αρώματος
 21 ο σάπων -, Δ σαπούνι - του ξυρίσματος
 22 στυπηριά, Δ στύψη || αιμοστατικό (ν) - κονδύλιον, - Δ κραγιόνι
 23 κύπελλον , Ξ το μπολ - της σαπουνάδας
 24 λωρίον -, Δ λουρί - άκονίσματος του ξυραφιού
 25 ξυράφιον, Δ ξυράφι
 26 μάκτρον, Δ ή πετσέτα
 27 αφρός σάπωνος, Δ ή σαπουνάδα
 28 ανάκλιτρον, Δ ή πολυθρόνα, Β το φωτέιν
 29 έρεισίνωτον -, Δ ή πλάτη -, ράχη -, Ξ το ντοσιέ - της πολυθρόνας
 30 υπερείσμα -, υποστήριγμα - της κεφαλής, Δ άκουμπιστήρι του κεφαλιού
 31 μηχανισμός ρυθμίσεως του έρεισινώτου
 32 ύπέρεισμα , υποστήριγμα τών ποδών, έρεισίποδον, Δ άκουμπιστήρι τών ποδιών
 33 ηλεκτρική κουρευτική μηχανή
 34 σαπωνοθήκη, Δ σαπουνοθήκη
 35 ψήκτρα Δ πινέλο - του ξυρίσματος
 36 πυκνό (ν] και λεπτό (ν) - κτένιον, - Δ χτένι
 37 καταιωνητήρ, Ξ το ντους :
 38 διάτρητος έκχυτήρ, ραντιστήρ, ραντιστήριον, Δ -ήρι

Παροιμιες

- Όλα γίνονται του **σπανού τα γένια** δεν γίνονται
- Είναι πολλοι οι μπαρμπερηδες για του **σπανου τα γένια**
Υπάρχουν πολλοί υποψήφιοι για αργομισθίες
- ο παπάς πρώτα τα γένια του βλογάει
- άλλοι τα γένια πιθυμούν κι άλλοι που' χουνε τα φτύουν
- απ την αγαπη του καλού μου δεν τον ειδα αν εχει γενεια
- καποιου καιγονταν τα γενεια κι αυτος αναφτε τσιπμουόκι
- Όποιος έχει τα γένια έχει και τα χτένια
- Όποιος έχει γένια τρώει με τον δεσπότη
- Των φρονιμων τους σκοπους τα γενια τους τους ξερουν
- αν δεν τιμάς τα γένια σου ποιος θα σου τα τιμήσει

- κλαίγε-τον τον ορφανο κι' ας ειν' και με τα γενεια
- Φτυνω απάνω φτυνω τα μουτρα μου, φτύνω κάτω φτύνω τα γένια μου
- Εφαγα τα ψαρια σου κι εφτυσα στα γένια σου

Φράσεις

Πώγωνα καθεΐναι

Αρχ. Αφήνω γένεια

Αριστοφάνης Εκκλησιάζουσαι στ. 99

Αντίθετο: **πώγωνα ξύρεσθαι ή πωγωνα κατακείρειν**
ομοιο **πώγωνα φύειν**

Ηρόδοτος - Ιστοριαι 1.175

Πώγωνα υποπιμπλαμαι

Αρχ. Μολις πρωτοφυρώνουν τα γένεια μου

άνηρ μέντοι, ὧ̃ Σώκρατες, ὥς γ' ἐν αὐτοῖς ἡμῖν εἰρήσθαι, καὶ πώγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος.

Πλάτων - Πρωταγόρας στ.309α

Νομιζει ότι εχει πιάσει τον πάπα απ' τα γενεια *

Ελέγχει δηλαδή υψηλα ιστάμενα πρόσωπα. Η φραση δεν μπορεί να είναι τόσο παλια δηλ προ του 795 μ.Χ. Αμεσως μετα οι πάπες ηταν ξυρισμενοι όπως και ολοι οι καθολικοι παπαδες. Ο απλος Ελληνας φανταζονταν πως ο παπας σαν αρχιερας θα ειχε γενεια.

Σημ. Μην ξεχνάμε ότι δεν κυκλοφορουσαν τοτε προσωπογραφίες παπών και ο πάπας ηταν ανέκαθεν δυσπροπέλαστος. πβλ. την οπερετα [ΘΕΛΩ ΝΑ ΔΩ ΤΟΝ ΠΑΠΑ](#)

Μετα την Παπισσα Ιωάννα και την διαδοση ότι γινεται ελεγχος του ανδρισμου του πάπα δια ψηλαφησεως των γεννητικών οργάνων και την εκφωνήσεων του περιβοητου "habet", δηλαδη "εχει", η φραση «Νομιζει ότι εχει πιάσει τον πάπα απ' τα γενεια» εγινε :

«Νομιζει ότι εχει πιάσει τον πάπα απ' τ' αρχίδια»

Είναι προφανες ότι κατ'αυτή την λεπτή στιγμή ο ερευνητής- καρδιάλιος έχει τον πάπα κυριολεκτικως **στο χέρι**, και επομένως μπορεί να τον εκβιάσει. **

Σημειωτέον ότι εκλεγεί ς πάπας,αν χαρακτηριζονταν ως **non habet** (δεν εχει), πήγαινε σπιτάκι του και προκηρύσσονταν νέες εκλογές.

Ο ενορχις παπας μετα από την φάση αυτή εκηρύσσετο επισήμως πάπας δια της αναφωνήσεως **habemus papam** (έχομεν πάπαν)

* Η λαβή από τα γένεια είναι επιβαρυντικη για τον γενειοφορο στρατιωτη σε μια συμπλοκη. Λεγεται ότι ο Μέγας Αλέξανδρος επεβαλε στους στρατιωτες του να ξυριζονται προκειμενου να μην δίνουν λαβη για τετοια πιασίματα στον αντιπαλο. Παντου ο ιδιος εμφανιζεται ξυρισμενος.

** πβλ. Παιδικο "αστειο" οπου ένα παιδι χουφτωνει δυνατα του οργεις του άλλου και τον προστάζει "σφύρα". Ο άλλος είναι αδύνατο να σφυρίξει και η ομυγυρις διακεδάζει με την προσπάθεια.

Συγγενικά

Μπάρμπας

Ο εκ μητρός θείος. Κατά λέξη ο γενειοφόρος και κατ' επέκταση σεβάσμιος.

Διάσημοι "μπαρμπάδες"

Ο Μπάρμπα-Γιωργος : Φιγούρα του θεάτρου Σκιών (Καραγκιόζη)

Ο Μπάρμπα-Λάμπρος: Ο Λάμπρος Κατσώνης - πβ. Τραγούδι

Σαν σ'αρέσει Μπάρμπα - Λάμπρο

ξαναπέρνα από την Ανδρο.

Ο Μπαρμπα - Γιάννης ο κανατάς : πλανόδιος πωλητης κανατών (βλ. Π. Δέλτα - Τρελαντώνης)

Ο Μπάρμπας στην Κορώνη : Υψηλά ισταμενο προσωπο που ενεργούσε ως μεσάζων προς τά ακομα υψηλοτερα ιστάμενα πρόσωπα (Μόρα Βαλεσή = Περιφερειάρχης

Πελοποννήσου). Λεγεται για κατι δύσκολο (**πρέπει να έχεις μπαρμπα στην Κορώνη**)

βαρβάτος

γενειοφόρος, και συμπερασματικά **ένορχις (αρχιδάτος)** : δηλ. ισχυρός σε αντίθεση με τον **αγένειο (ευνούχο)**.

αγένειος

Αγένειος = το αντίθετο του βαρβάτου, σπανός.
Βυζαντινός ευφημισμός αντί του ευνούχου.
Οι ευνούχοι πολλές φορές στην ιστορία του βυζαντίου αποδείχθηκαν πανίσχυροι.

γενειοφόρος

Οι ρωμαίοι και οι ελληνες κατα τους ελληνοιστικούς χρόνους ξύριζαν τα γένια τους. ετσι ο γενειοφόρος έρχονταν σε αντίθεση με τον ξυρισμένο.

πωγωνάτος

Ο εχων δασειά γένια, γενάτος. Παρωνύμιο του Αυτοκράτορα Κωνστατίνου του IV (Γεν.652- Βασ. 668-685). Τον διαδεχθηκε ο Ιουστινιανός Β' ο Ρινότμητος.
Τούρκικα: σακαλής και καμπασακαλής που επιζούν ως επώνυμα.

Μπαρμπέτα

υποκοριστικο του μπαρμπα (barba) =γενειάδα:
Το μερος του τριχωτού των κροτάφων. κν.**φαβορίτα**,
αρχ. **παραγναθίς**

Λογοτεχνία

Ποιηση

πιάνουν και γράφουν μια γραφή
χέζουν τα γένια του κατή

Κάτω στου Βάλτου τα χωρία - Παραδοσιακό

Τα γενεια εχουν μεγαλη σημασια στους μουσουλμανους. Πβλ . Ορκο "μα τα γένεια του προφήτη" αλλά και Φτου στα γένεια του Μουχαμετη σου: βρισια -προκληση.

Ακολουθία του ανοσίου τραγογένη Σπανού.

Είναι καυστική σάτιρα εναντίον των «σπανών», δηλαδή των αγένειων, που αποτελούσαν αντικείμενο εμπαιγμού στο Βυζάντιο. Είναι συντεθειμένο με τη μορφή παρωδίας εκκλησιαστικών κειμένων, λογοτεχνικό είδος που δεν ήταν άγνωστο στο Βυζάντιο.

Δείγμα

Ἄξιόν ἐστι, τοῦ ὑβρίζειν σέ τόν τραγογένη,
τὸν ἐν τοῖς γαϊδάροις πρωτεύοντα, καὶ τὸν ἐν τοῖς τράγοις τερατουργόν.

Αἱ χεῖρες σου ἐποίησαν πονηρὰ καὶ ἔπραξαν κακά, ἐγὼ δὲ μαθήσομαι τὰς πονηρίας σου.

Ἄξιόν ἐστι, τοῦ κλωτσίζειν σέ ὀμπρὸς κι ὀπίσω, καὶ ξυλίζειν πάντα τὴν ράχιν σου, μετὰ ράβδων καὶ ματσούκων, μιარέ.

Οἱ φοβούμενοί σε ὄψονταί σε καὶ καταγελάσουσιν, ὅτι ἐπὶ ταῖς κακίαις σου ἤλπισας.

Ἄξιόν ἐστι, μαγαρίζειν ἐν τῷ σῶ γενεῖω, καὶ τὰ ζαρωμένα τὰ μάγουλα, ὧ παγκάκιστε, τριγένη, ταπεινέ.

Ακολουθία του Σπανού

Pasted from <[wikipedia](#)>